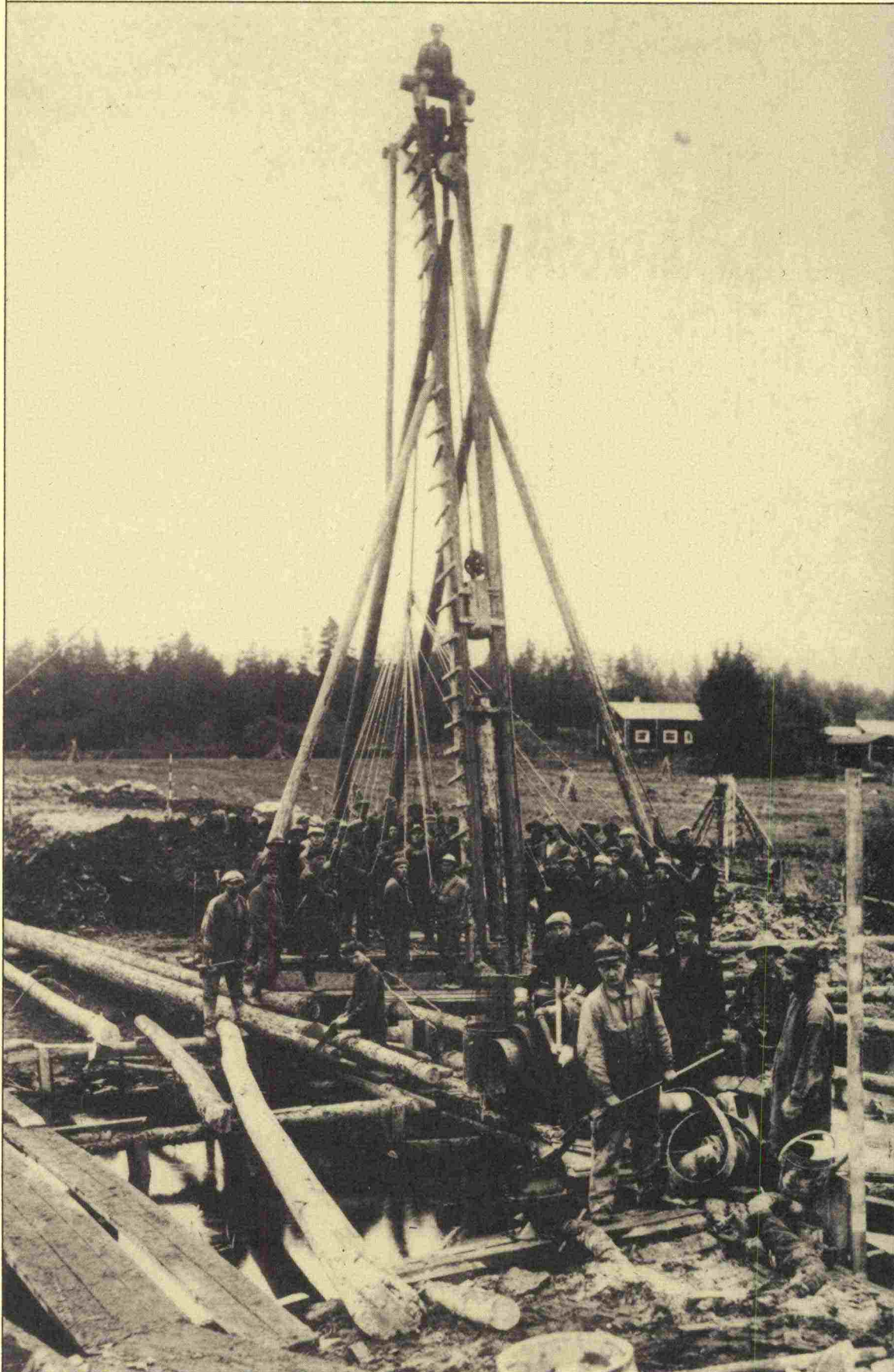

Tielaitos

Jaakko Masonen

Tielaitoksen museotoiminta

**Tiemuseon
raportteja**

1/1994

Helsinki 1994

Keskushallinto

Tiemuseon raportteja
1/1994

Jaakko Masonen

Tielaitoksen museotoiminta

Tielaitos
Keskushallinto

Helsinki 1994

Raportin tuotanto:

Jaakko Masonen, teksti ja toimitus

Kansikuva:

Hiirensillan rakennustyömaa Viipuri-Imatra maantiellä 1920-luvulla.

Kaakkois-Suomen tiepiirin kuva-arkisto

ISSN 1236-5262

ISBN 951-47-8778-1

TIEL 6000004

Painatuskeskus Oy

Helsinki 1994

Julkaisun kustannus ja myynti:

Tielaitos, hallinnon palvelukeskus,

painotuotepalvelut

Telefax (90) 1487 2652

Tielaitos

Opastinsilta 12 A

PL 33

00521 HELSINKI

Puh. vaihde (90) 148 721

MASONEN, Jaakko: Tielaitoksen museotoiminta. Tielaitos, keskushallinto. Helsinki 1994. Tiemuseon raportteja 1/1994. 22 s. + liitt. 11 s. TIEL 6000004, ISBN 951-47-8778-1, ISSN 1236-5262.

Aiheluokka: 10

Asiasanat: rakennettu ympäristö, maisemansuojelu, museotoiminta

Tiivistelmä

Tielaitoksen museotoiminta on osa tienpitoa ja sitä tehdään yhdessä keskushallinnon, palvelukeskusten, tiepiirien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Museotoimintaa ohjaa ja koordinoi keskushallinnon viestintä. Tiepiireissä museotoiminnasta vastaavat museoyhdyshenkilöt.

Museotoiminnan osa-alueet ovat kokoelmat, tutkimus ja näyttelyt. Tielaitoksen museokokoelma on Suomessa ainoa tiealan esineistöä säilyttävä kokoelma. Kokoelman keskeisin osa muodostuu museoteistä ja -silloista. Pääosa niistä on tielaitoksen kunnossapitämiä, liikenteelle avoimia yleisiä teitä ja siltoja. Kokoelmiin kuuluu myös koneita, laitteita, pienesineitä jne. sekä perinneaineistoa ja valokuvia.

Tutkimustyössä keskitytään tieliikenteen ja tienpidon yhteiskunnallisen merkityksen tutkimukseen sekä alan teknisen osaamisen historiaan. Tulokset julkaistaan tiemuseon julkaisuja ja tiemuseon raportteja -sarjoissa.

Näyttelytoiminta on keskitetty MOBILIA tieliikennemuseoon. Näyttelyiden perusajatus on esittää kokonaisnäkemys maamme tieliikenteen historiasta. Paikallista tienpidon ja tieliikenteen historiaa esitellään tielaitoksen toimipisteissä sekä yhteistyössä maakuntamuseoiden kanssa.

Alkusanat

Tielaitoksen museotoimintaa koskeva käsikirja on tarkoitettu museotyötä tekevien ja tukevien työkalupakiksi. Sen tavoitteena on edistää laitossynteäisyyttä, motivoida ja helpottaa käytännön museotyötä sekä esitellä tielaitoksen museotoimintaa yhteistyökumppaneillemme.

Käsikirjan on laatinut johtava tutkija *Jaakko Masonen* keskushallinnosta. Työssä ovat avustaneet tutkija *Mauno Hänninen* ja museopäällikkö *Leena Sälejoki-Hiekkänen* keskushallinnosta sekä museoyhdyshenkilöt *Terttu Kraemer* Turun tiepiiristä ja *Erkki Lilja* Lapin tiepiiristä.

Sisältö

1 JOHDANTO	9
1.1 Kulkulaitosmuseosta tieliikennemuseoon	9
1.2 Museotoiminta keskushallinnossa ja tiepiireissä	10
2 KOKOELMAT	12
2.1 Museotiet ja -sillat	12
2.1.1 Tiemiljö ja suojelu	12
2.1.2 Museokohteet	13
2.2 Esinekokoelmat	15
2.3 Muut kokoelmat	15
2.3.1 Valokuva-arkisto	16
2.3.2 Perinneaineisto	16
3 TUTKIMUS	17
3.1 Tutkimusprojektit ja niiden käynnistäminen	17
3.2 TIEL200-projekti	18
3.3 Julkaisut ja tietopalvelu	19
4 NÄYTTELYT	21
5 YHTEISTYÖ	22
6 LIITTEET	
1 Tielaitoksen virstanpylväät	
2 Tiemuseokohteet	
3 Esinekortti	
4 Valokuva-arkistokortti	
5 Perinneaineiston keruu	
6 Tiemuseon ja muut tielaitoksen museotoimintaan liittyvät julkaisut	
7 Museoyhteistyö tielaitoksessa	

1 JOHDANTO

Vuonna 1799 perustetun kuninkaallisen Suomen koskenperkausjohtokunnan perillinen tie- ja vesirakennuslaitos muutettiin tielaitokseksi vuonna 1990. Tievirasto uudistuu tieliikenteen palvelulaitokseksi, jonka toiminta perustuu yhteistyölle. Liikkumismahdollisuuksien tarjonta yhteensovitetaan yhdyskuntarakenteen, muiden liikennemuotojen ja ympäristön tarpeiden kanssa.

Tielaitoksen museotoiminta on osa tienpitoa. Sitä tehdään yhdessä keskuhallinnon, palvelukeskusten, tiepiirien ja yhteistyökumppaneidemme kanssa. Se rakentaa laitostuvaa tallentamalla, tutkimalla ja esittelemällä teiden yhteiskunnallista merkitystä sekä tienpidon teknistä osaamista eri aikoina. Museotyöllä luodaan perustaa tulevaisuudelle.

Tielaitoksen virstanpylväät koskenperkausjohtokunnasta palvelulaitokseksi 1799-1993 on esitetty *liitteessä 1*.

1.1 Kukulaitosmuseosta tieliikennemuseoon

Tie- ja vesirakennushallituksessa ryhdyttiin 1930-luvulla sekä TVH:n virkamiesten että kukulaitosten ja yleisten töiden ministeriön aloitteesta tallentamaan vanhoja tienpitoon liittyviä esineitä ja tieperinnettä. Museoviraston edeltäjä muinaistieteellinen toimikunta lupasi apua hankkeen eteenpäin viemisessä. Pääjohtaja E. W. Skogström antoi vuonna 1932 piiriinsinööreille määräyksen esineiden, piirustusten ja valokuvien keruusta ja luetteloinimisesta. Samoihin aikoihin tehtiin päätös TVH:n historian kirjoittamisesta.

Sota keskeytti alkaneen toiminnan. Esineet joutuivat uudelleen käyttöön tai hävisivät. Historian laatiminen supistui suppeaan katsaukseen TVH:n tärkeimmistä töistä 1816-1941. Sotien jälkeen museoharrastus elpyi uudestaan. Tiemestarit, varasto- ja korjaamopäälliköt sekä muut virkamiehet tallensivat oma-aloitteisesti tieperinnettä ja vanhoja esineitä. Piirihallinnon täyttäessä 100 vuotta 1960 laadittiin ensimmäiset piirien historiikit.

Suomen tieyhdistys r.y. ja Suomen rakennusinsinöörien liitto r.y. ehdottivat vuonna 1973 tiemuseotoiminnan käynnistämistä. Seuraavana vuonna TVH ilmoitti liikenneministeriölle, että TVL:ssa on valmiudet perustaa tiemuseo. Vuosina 1974 ja 1977 julkaistiin tieyhdistyksen ja TVH:n yhteistyön tuloksena kaksiosainen "Suomen teiden historia" tielaitoksen 175-vuotisjuhlan kunniaksi.

Tiemuseotyö alkoi vuonna 1977. Tie- ja vesirakennuslaitos valitsi museotoimikunnan, vanhat esineet määrättiin hukkaamiskieltoon ja järjestelmällinen

museokokoelman keruu käynnistettiin. Tie- ja vesirakennuspiirit nimittivät museoyhdyshenkilöt, jotka hoitavat museoasioita oman toimensa ohella. Tiemuseon perustamispäätös tehtiin TVH:n istunnossa 6.8.1980. Museon toimialaksi määriteltiin tienpidon historiaa esittelevien teiden ja siltojen museointi sekä tienpidon historian ja perinteen tallentaminen, tutkiminen ja esittely. Osana silloisen TVL:n vesitietoisuutta perustettiin myös kanavamuseo, joka siirtyi kanavien myötä vuonna 1990 merenkulkuhallitukseen.

Tiemuseon toimitilat päätettiin sijoittaa Raisioon. Liikenneministeriö hyväksyi perustamis- ja rakentamissuunnitelman vuonna 1985. Samana vuonna tiealan ammattijärjestöt, kuljetus- ja tienrakennusalan yritykset sekä joukko asian harrastajia perustivat museon tueksi Tiemuseoyhdistys r.y:n. Raision tiemuseohanke ei edennyt suunnitellulla tavalla.

Liikenneministeriön asettama erikoismuseotyöryhmä laati vuosina 1988-1989 selvityksen ministeriön hallinnonalan erikoismuseoista ja niiden kehittämisestä. Siinä ehdotettiin tiemuseon laajentamista tieliikennekulttuurin kokonaisuuden esittelemiseen. Käytännön toimenpiteenä työryhmä ehdotti tiemuseon ja Kangasalla sijaitsevan Vehoniemen Automuseosäätiön näyttelytoiminnan yhdistämistä. Muodostettavasta tieliikennemuseosta kehitettäisiin 1990-luvulla valtakunnallinen erikoismuseo. Liikenneministeriö kannatti työryhmän esitystä. Tieliikennemuseon perustamissopimuksen allekirjoittivat 18.6.1990 Vehoniemen Automuseosäätiö, Kangasalan kunta, puolustusministeriö, tielaitos, autorekisterikeskus sekä liikenneministeriö. Uuden museon tavoitteeksi asetettiin tieliikenteen menneisyyden kokonaiskuvan esitleminen.

Kangasalan Kisarantaan rakennettu tieliikennemuseon uudisrakennus vihittiin Pohjoismaiden tieteknillisen liiton kongressin yhteydessä 8.6.1992. Tieliikennemuseon tavaramerkiksi rekisteröitiin "MOBILIA tieliikennemuseo".

1.2 Museotoiminta keskushallinnossa, tiepiireissä ja palvelukeskuksissa

Tielaitoksen museotoimintaa koordinoi ja ohjaa keskushallinnon viestintä. Museotoiminnan osa-alueet keskushallinnossa ovat

- 1 museokokoelmien hallinta (museokohteet, esineistö, perinneaineisto)
- 2 tutkimustoiminta (suunnittelu, ohjaus, tutkimus ja valvonta)
- 3 näyttelytoiminta (suunnittelu, ohjaus, totetus ja valvonta)

- 4 tiemuseoyhteistyö (tiepiirien, palvelukeskusten, Mobilian ja valtakunnallisen museotyön tukeminen).

Tiemuseotoiminta toteutetaan tulosoajattaina projekteina ja rutiineina. Projektit sisältyvät viestinnän tulostavoitteisiin.

Tiepiireissä museotoiminnasta vastaa tiejohtajan nimeämä museoyhdys-henkilö. Tiepiirit laativat vuosittain oman museotoimintansa tulostavoitteet ja kustannusarvion. Museotoiminnan osa-alueet tiepiireissä ovat:

- 1 museokokoelmien valvonta (esineistön kartuttaminen, säilyttäminen ja valvonta, museokohteiden valvonta sekä perinneaineiston keruu)
- 2 tutkimustoimintaan osallistuminen (projektialoitteet, ohjausryhmä, valvonta, tutkimukset)
- 3 näyttelytoiminta (piirien omat näyttelyt, Mobilia-näyttelyt, yhteisnäyttelyt)
- 4 tiemuseoyhteistyöhön osallistuminen (museoviestintä, yhteistyö maakunta-, paikallis- ja teknisten museoiden kanssa)

Keskushallinnon museotoiminta ohjaa ja tukee palvelukeskusten museopro-jekteja erikseen sovittavin sopimuksin.

Käytännössä suuri osa museokokoelmien hallintaa on keskushallinnon ja tiepiirien rutiinivytä (esim. esinekokoelmien ylläpito ja museokohteiden kunnossapito). Museotekniset erikoispalvelut (esim. esineiden konservointi) ostetaan ulkopuolisina palveluina.

2 KOKOELMAT

Tielaitoksen museokokoelmat muodostuvat

- 1 museokohteista (museotiet ja sillat)
- 2 esinekokoelmasta (koneet, esineet, piirustukset)
- 3 perinneaineistosta (valokuvat, haastattelut, videot)

Kokoelmien yleisluetteloa pidetään keskushallinnossa.

2.1 Museotiet ja -sillat

2.1.1 Tiemiljöö ja suojele

Kulttuurimaisema muodostuu ihmisen työn konkreettisista jäljistä sekä luonnonmuodoista. Tie on merkittävä osaa kulttuurimaisemaamme ja yhteistä kulttuuriperintöömme. Historiallisia teitä ja siltoja suojelee muinaismuistolaki (295/63 1 § 2 mom., 2 § 8 mom.), joka määrää rauhoitettaviksi

muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviittojen ja siltojen jäännökset.

Teiden ja siltojen suojelusta antaa ohjeita myös rakennussuojelulaki (60/85 2 § 2 mom., 4 §), laki yleisistä teistä (243/54 19 §) ja rakennuslaki (379/58 135 §).

Esihistoriallisen ja historiallisen menneisyyden konkreettisten jäännösten, muinaismuistojen, valvonta ja hoito kuuluu museovirastolle. Muinaismuistoja ovat kiinteät muinaisjäännökset ja irtaimet muinaisesineet. Muinaismuistolain "jäännös" ei tarkoita pelkästään syrjäänjäänyttä tai käytöstä poistettua tierauuniota. Kulkuteiden ja siltojen jäännöksiä sekä eri-ikäisiä välimatkapylviä voi sisältyä myös nykyisin käytössä olevaan tieverkkoon ja teiden sekä siltojen rakenteisiin.

Tielaitos tekee yhteistyötä ympäristöministeriön, museoviraston ja seutusuunnitteluliittojen kanssa historiallisesti arvokkaiden teidemme ja tiemiljöiden suojelemiseksi. Arvokkuuden kriteerejä ovat, että tie tai silta on

- 1 esihistoriallinen (esim. Vähäkyrön Saarenpään Orkon "jättiläisten tie", Hämeen Härkätie)
- 2 mainittu kuningas Kustaa Vaasan sihteerin Jaakko Teitin vuosina 1555-1556 laatimassa Suomen yleisten teiden luettelossa tai tätä luetteloa täydentävässä ns. Juhana herttuan luettelossa (esim. Hämeen Härkätie Hämeenlinnasta Turkuun, Suuri Rantatie Turusta Viipuriin, Suuri Savontie Hämeestä Savoon)

- 3 teknisesti, liikenteellisesti, rakenteeltaan ja/tai miljööltään huomattava (esim. Pyhäjoen Isosilta, Tuusulanjärven Rantatie, Utsjoen postipolku)
- 4 liittyy olennaisesti Suomen historiaan (esim. talvisodan Raatteen tie)

Tielaitoksen suojelumahdollisuudet rajoittuvat vain yleisen tien tiealueeseen. Tiemiljööön suojelu edellyttää laajaa yksimielisyyttä tienvarsiasukaiden, kunnan, seutusuunnitteluliittojen ja eri viranomaisten välillä. Suojelukysymyksiin vaikuttaa luonnollisesti myös tielainsäädäntö, erityisesti liikenneturvallisuus.

Historiallisten teiden suhteen muinaismuistolaki määrittelee kaikille kiinteille muinaisjäänöksille "tarpeellisen" suoja-alueen, kuitenkin vähintään kaksi metriä jäännöksen näkyvissä olevista rajoista. Pelkästään tierakenteen suojelu edellyttäisi vähintään kolme kertaa näkyvissä olevan tieuran levyistä suoja-aluetta, sillä soratie on liikenteen ja tienpidon vaikutuksesta usein levinnyt alkuperäistä uraa leveämmälle alueelle. Toisaalta tiemiljöö on paljon enemmän kuin maisema. Vanhojen huoltoasemien, kyläkauppojen, kioskien, maitolaitureiden ja kaikkien muiden arkisten, mutta olennaisesti tieliikenteeseen kuuluvien kohteiden huomioonottaminen on yhtä tärkeää kuin pelkän tielinjan suojelu.

Osa arvokkaimmista tie- ja siltakohteistamme on suojeltu tielaitoksen museokohteina.

2.1.2 Museokohteet

Tielaitoksen museokokoelmien keskeisin osa, tiemuseokohteet eli museotiet ja museosillat sijaitsevat eri puolilla Suomea tielläliikkujien käytössä. Eriikäiset tiemuseokohteet kertovat tienrakentajien ja liikkumisen historiasta. Kiirettömälle kulkijalle museotiet tarjoavat matkaamista vanhaan malliin, pitkin maastoa myötäileviä teitä maisemaa ihaillen. Ensimmäiset tiemuseokohteet valittiin v. 1982 tie- ja vesirakennuspiirien esityksestä. Museokohteiden luettelo on *liitteessä 2*.

Tiemuseokohteina suojellaan maamme tieverkon historiallisen rungon osia eli Jaakko Teitin tieluettelossa v. 1555-1556 kuvailtua tiestöä, 1600- ja 1700-luvun paikallisteitä, pohjoisen postireittejä sekä autoistumiskauden valtateiden osia. Museosillat puolestaan kattavat maallemme tyypillisten kansanrakentajien puusillat, vanhinta siltaholvaustaitoa osoittavat ja kehittyneemmät kivisillat sekä siltatekniikan kehityksen kannalta merkittävät uudemmat teräs- ja betonisillat.

Pääosa museokohteista on tielaitoksen kunnossapitämiä, liikenteelle avoimia yleisiä teitä ja siltoja, joita hoidetaan voimassaolevien normien mukaisesti. Osa kohteista on kuntien omistuksessa, osa yksityisteitä joita hoidetaan omistajan kanssa yhteistyössä.

Aloite tiemuseokohteesta tehdään sille tiepiirille, jonka alueella kohde sijaitsee. Tiepiiri pyytää aloitteesta **lausunnon**

- 1 kunnalta
- 2 seutusuunnitteluliitolta
- 3 maakuntamuseolta
- 4 kohteen omistajalta
- 5 muilta asianosaisilta

Tiepiiri toimittaa **esityksensä liitteineen** tielaitoksen keskushallintoon. Ylijohtaja tekee asiasta **päätöksen** viestinnän esittelystä.

Museokohteiden valinnan **perusteina** ovat kohteen

- 1 valtakunnallinen historiallinen merkitys
- 2 merkittävyys tie- ja siltatekniikan historian kannalta
- 3 tie- ja liikennehistoriallinen merkitys
- 4 paikallinen erikoismerkitys
- 5 alkuperäisyys
- 6 ennallaan säilyttämisen edellytykset

Uusia museotie- ja museosiltakohteita hyväksytään vuosittain rajoitetusti. Valittua museokohdetta ei ryhdytä "vanhentamaan". **Tiemuseokohde säilytetään museointihetken asussa.** Kohteen geometriaa, linjausta, liittymäjärjestelyjä tai pintausta ei muuteta, ellei liikenneturvallisuus erityisesti sitä vaadi. Tavanomaiset tielaitteet kuten valaisinpylväät, kaiteet jne. voidaan asentaa. Kaikista museoteitä koskevista toimenpiteistä neuvotellaan museoyhdyshenkilön, maisemanhoidonvalvojan sekä museoasiantuntijoiden kanssa.

Museotiet ja -sillat viitoitetaan erityisellä nähtävyyслиikennemerkillä (Palvelukohteiden viitoitus. Tiehallitus 1990. TIEL 723876. 3E-26...28). Niihin liittyy levähdysalue, jossa erityisillä opastekilvillä esitellään kohteen historia

suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja saksaksi sekä Lapin tiepiirissä saameksi. Viitoituksesta vastaa tiepiiri. Esittelyteksti tarkastetaan viestinnässä.

Museokohteen nimeksi valitaan tie- tai siltarekisterissä oleva nimi paitsi jos kohteella on olemassa historiallisiin lähteisiin perustuva vakiintunut perinenimitys, esimerkiksi "Hämeen Härkätie" tai "Raatteen tie".

2.2 Esinekokoelmat

Tielaitoksen museokokoelma on Suomessa ainoa tiealan esineistöä säilyttävä kokoelma. Siihen kerätään tienpidon ja tielaitoksen historiaan liittyviä esineitä. Kokoelmassa on tällä hetkellä noin 1.900 päänumeroa.

Esinekokoelman hallintaa varten on laadittu atk-sovellus, jota ylläpidetään keskushallinnossa. Esineiden luetteloinnissa muodostuvat luettelointikortit valokuvineen säilytetään sekä tiepiireissä että keskushallinnossa.

Säilytettävät esineet ovat tyypillisiä suunnitteluun, rakentamiseen, kunnossapitoon sekä hallintoon liittyviä koneita, laitteita, pienesineitä ym. Erikoistapauksissa säilytetään myös yksittäiskappaleita (esim. prototyyppejä). Esineiden luettelointitiedot toimitetaan keskushallintoon. Luettelointi tehdään erityiselle luettelointikortille (*liite 3*) huolella ja kortin kaikki kohdat täyttäen. Päätös esineen ottamisesta museokokoelmaan tehdään keskushallinnossa.

Varastoituja esinekokoelmia säilytetään tiepiirien osoittamissa varastoissa. Keskushallinnolla on Turun ja Keski-Suomen tiepiireissä erilliset museovarastotilat. Museoesineistön lainauksesta tai deponoinnista eri näyttelyihin on sovittava etukäteen museoyhdyshenkilön ja museoasiantuntijoiden kanssa. Osa esineistöstä on näytteillä Mobilia-tieliikennemuseossa.

Museon esinekokoelmia konservoidaan ja entistetään raskaskonekorjaamoissa (RASKO) sekä muissa alan palveluja tarjoavissa laitoksissa (esim. Huittisten varavankilassa). Konservoinnit ostetaan maksullisina palveluina. Esineen konservointia suunniteltaessa laaditaan alustava konservointisuunnitelma ja kustannusarvio. Keskushallinnon museoasiantuntijat hyväksyvät suunnitelman ja valvovat sen toteuttamista.

2.3 Muut kokoelmat

Esinekokoelmien lisäksi kerätään ja tallennetaan materiaalia menneiden polvien tienrakentajien työstä. Museokokoelmiin kuuluu lähes 100 perinneaastattelua, useita perinnekirjoituksia ja laaja valokuva-arkisto. Museon kirjastoon kerätään tie- ja siltateknillistä kirjallisuutta sekä tieliikenteen historiaa.

2.3.1 Valokuva-arkisto

Valokuvat ja filmit luokitellaan arkistolain (184/81) mukaan asiakirjoiksi perinteisen paperiaineiston tapaan. Valokuvia koskevat samat käsittely- ja luokitteluperiaatteet kuin muitakin asiakirjoja.

Tielaitoksen kokoelmissa oli vuonna 1987 tehdyn inventoinnin perusteella noin 350.000 valokuvaa. Kokoelma karttuu jatkuvasti tienpidon normaalin asiakirjatuotannon myötä sekä viestinnän tarpeista.

Tielaitoksen valokuvat säilytetään joko asiakirjayhteydessään tai erillisissä valokuva-arkistoissa. Valokuva-arkistoihin siirretään vastuualueilta ja yksiköistä laitoksen toimintaa eri aikoina mahdollisimman informatiivisesti ja kattavasti esittelevät hyvälaatuiset valokuvat.

Keskushallinnon museovalokuva-arkistossa on tienpidon eri alueita kuvaavaa valokuva-aineistoa lähinnä 1900-luvulta. Arkistossa on noin 8.000 lueteloitua valokuvaa. Museovalokuva-arkistoa kartutetaan jatkuvasti myös kuvaamalla tieinventointien yhteydessä historiallisia tielinjoja, tallentamalla purettavaa rakennuskantaa, dokumentoimalla työmenetelmiä sekä keräämällä ja kopioimalla vanhoja valokuvia.

Valokuva-aineiston rekisteröinnissä käytetään Hämeen tiepiirin ja keskushallinnon vuonna 1988 kehittämää REKKU-kuvarekisterisovellusta. Sovellusta on sittemmin kehitetty eri tiepiirien kanssa ja sen käytöstä saa tietoja viestinnästä. REKKU-sovelluksen valokuva-arkistokortti on *liitteessä 4*.

2.3.2 Perinneaineisto

Perinnettä tallennetaan sellaisilta tienpidon alueilta, joista ei kerry asiakirja-aineistoa. Perinneaineisto on vanhojen tai häviämässä olevien työmenetelmien, työympäristön sekä työolojen suullisia (haastattelut, työ- ja junttalaut) tai kirjallisia tallenteita (perinnekeruut, postikyselyt) sekä videoita. Tämä aineisto täydentää asiakirjalähteisiin perustuvaa historian tutkimusta sekä auttaa näyttelyjen rakentamisessa. Perinneaineistoa voidaan tallentaa systemaattisesti tietyn tarkoin rajatun keruun yhteydessä, tutkimusprojektin yhteydessä sekä yleensä "perinnepankkiin". Aineistoa säilytetään keskushallinnossa ja soveltuvien osien tiepiireissä.

Tallennusprojekteihin valmistaudutaan huolellisesti. Yhteistyömahdollisuuksia kannattaa hyödyntää niin tiepiirien sisällä tiedottajien, videoijien sekä valokuvaajien kanssa kuin muun museoalan kuten museoviraston, maakuntamuseoiden ja erilaisten perinnearkistojen kanssa.

Liitteessä 5 esitellään ajankohtaisia keruualueita ja -käytäntöjä.

3 TUTKIMUS

Museotoiminnan tutkimustyö on tieteelliset kriteerit täyttävää tieliikenteen ja tienpidon yhteiskunnallisen merkityksen sekä alan teknisen kehityksen historian tutkimusta. Sen tuotteet ovat

- 1 tutkimusjulkaisut ja -raportit
- 2 esitteet
- 3 näyttelyaineisto
- 4 tietokannat

Tutkimukset toteutetaan tulohajautettuina projekteina tielaitoksen ja sen yhteistyökumppaneiden kanssa. Tutkimustoiminnan laitos- ja laitostason tavoitteet ovat

- 1 laitoksen tukeminen
- 2 asiakasyhteistyön edistäminen
- 3 tielaitoksen ympäristötavoitteiden tukeminen
- 4 Mobilia-tieliikennemuseon tukeminen

3.1 Tutkimusprojektit ja niiden käynnistäminen

Tutkimusprojektit toteutetaan keskuksellisen viestinnän, palvelukeskusten, tiepiirien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Niissä pyritään kriittisiin, monipuolisiin ja laaja-alaisiin näkökulmiin. Tutkimusten painopisteitä ovat

- 1 tieliikenteen ja tienpidon yhteiskunnallinen merkitys esihistorialliselta ajalta nykypäivään
- 2 tienpidon ja tieliikenteen alueelliset erityispiirteet
- 3 tienrakentajien historia
- 4 tielaitoksen historia
- 5 tietekniikan historia

Tutkimusprojekti voi käynnistyä tielaitoksen sisäisesti tai yhteistyökumppaneilamme tulleesta aloitteesta. Aloituksen jälkeen tehdään esiselvitys, jonka perusteella laaditaan projektin lauseke, yleissuunnitelma, resurssiselvitys ja tehdään päätös projektin aloittamisesta.

Tällä hetkellä tärkein ja laajin projekti on TIEL200 eli tielaitoksen 200-vuotishistoriaprojekti. Yleensä alkavat osaprojektit tukevat sitä. Tielaitoksessa voi kuitenkin olla TIEL200-kokonaisuudesta riippumattomia muita historiaprojekteja. Viestintäjohtaja päättää museotoiminnan antaman projektituen määrästä ja laadusta.

Ennen projektin aloittamista laaditaan projektisuunnitelma, jossa esitellään

- 1 tausta (lähtökohta, aikaisemmat tutkimukset, tutkimusongelma)
- 2 tavoite (yksilöity tavoite)
- 3 merkitys (merkitys TIEL:lle ja yhteistyökumppaneille; yhtymäkohdat muihin projekteihin)
- 4 sisältö (sisältösuunnitelma ja työmenetelmät)
- 5 aikataulu
- 6 kustannusarvio
- 7 projektiorganisaatio (ohjaus, valvonta ja toimeenpano)

Projektin yleissuunnitelman yhteydessä selvitetään, onko sen toteuttamiseen resursseja ja välitön tilaus vai siirretäänkö projektialoite ideapankkiin. Projektin kustannuksista vastaa tilaaja.

Kun projektipäätös eli tilaus on tehty, muodostetaan projektiryhmä. Sen tehtävänä on ohjata ja valvoa vahvistetun projektisuunnitelman toteutumista sekä osallistua aktiivisesti projektin työhön avustamalla aineiston hankinnassa (esim. haastattelut, kuva-aineisto ja mahdolliset yksityiskokoelmat) ja kommentoimalla tuloksia. Projektiryhmään kuuluu tilaajan edustaja, asianomainen museoyhdyshenkilö, paikalliset yhteistyökumppanit (esim. maakuntamuseo, seutusunnitteluliitto, sotilaspiiri) sekä asiantuntija(t).

3.2 TIEL200-projekti

Tielaitoksen edeltäjän Kuninkaallinen Suomen koskenperkausjohtokunnan perustamisesta tulee vuonna 1999 kuluneeksi 200 vuotta. Tielaitoksen johtoryhmä päätti vuonna 1991 käynnistää tielaitoksen 200-vuotishistoriaprojektin (TIEL200) ja nimesi historiatoimikunnan. Historia laaditaan tielaitoksen tulosohtajana projektina vuosina 1992-1999 keskushallinnon, tiepiirien sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Projektia valvoo historiatoimikunta, jossa on edustettuna laitoksen ylin johto, tiepiirit,

henkilöstö sekä tiealan ja historian asiantuntijoita. Sen toteuttamisesta vastaa viestintäyksikkö.

TIEL200-projektin tavoitteena on tieteelliset kriteerit täyttävä, graafisesti korkeatasoinen Suomen tieliikenteen ja tienpidon historia, joka on kokonaisuudessaan valmiina vuonna 1999. Tutkimus kattaa hallintohistorian, tietekniikan vaiheet, tienpitäjien ("tiemiesten ja -naisten") sosiaalishistorian sekä tieliikenteen ja tienpidon merkityksen eräänä yhteiskunnan perustoimintona.

Historia julkaistaan kolmiosaisena teossarjana. Osat ovat kronologisessa järjestyksessä, mutta kunkin osan sisällä tieliikennettä ja tienpitoa käsitellään sektoreittain. TIEL200 osat ovat

- 1 Tieliikenteen ja tienpidon varhaisvaiheet tie- ja vesikulkulaitosten ylihallituksen piirihallinnon perustamiseen vuoteen 1860 saakka (julkaistaan vuonna 1999)
- 2 Tie- ja vesirakennuslaitos rakentamisen yleisvirastona 1860-1945 (julkaistaan vuonna 1997)
- 3 Tieverkon uudistamisesta tienkäyttäjän palveluun vuodesta 1945 nykypäivään (julkaistaan vuonna 1995)

Juhlavuonna 1999 julkaistaan lisäksi koko projektiaineiston sekä tiepiirien osaprojektien yhteenvetona erillinen juhlakirja.

Viestinnällisistä sekä lähdesyistä (aikalaishaastattelujen ja väliarkistojen tallentaminen) johtuen teossarja tuotetaan siten, että ensimmäisenä julkaistaan ajallisesti nuorin eli 3. osa.

3.3 Julkaisut ja tietopalvelu

Museotoiminnan ohjauksessa tuotetut tutkimukset julkaistaan tiemuseon julkaisuja ja tiemuseon raportteja -sarjoissa (*liite 6*).

Tiemuseon julkaisuja -sarja on tielaitoksen museotoiminnan pääjulkaisusarja, jota voidaan käyttää tielaitoksen liikelahjana. Sarjan teokset ovat tieteelliset kriteerit täyttäviä, museotoiminnan ohjauksessa tuotettuja ja graafisesti korkeatasoisia tutkimuksia. Julkaisun sisällön tai kohderyhmän mukaan ne ovat joko suomenkielisiä, suomen- ja ruotsinkielisiä tai vieras-kielisiä. Jokaiseen tutkimukseen sisältyy lisäksi muulla kuin julkaisukielellä oleva yhteenveto sen keskeisimmistä tuloksista. Kunkin julkaisun ulkoasu ratkaistaan tilaajan kanssa tapauskohtaisesti, mutta seuraavia yleisperiaatteita noudatetaan:

- 1 julkaisun selkämyksessä on **aina** tielaitoksen liikemerkki ja nimiölehdellä on tielaitoksen tunnus
- 2 julkaisun etukannessa on **aina** maininnat "Tielaitos" ja "Tiemuseon julkaisuja [juokseva numero]"
- 3 julkaisun formaatti on B5 tai sitä lähinnä vastaava
- 4 kannen väryksessä alueellisia erityispiirteitä esittelevissä tutkimuksissa käytetään mahdollisuuksien mukaan maakuntavärejä ja valtakunnallisissa tutkimuksissa sinistä ja valkoista.

Tiemuseon raportteja-sarjassa julkaistaan ammattikäyttöön tarkoitettuja selvityksiä ja ohjeita (esim. inventointikertomukset). Sarjassa julkaistaan myös tutkimusraportteja, joiden tuottamalle aineistolle/tuloksille on välitön tilaus tai joiden aineisto on niin laaja, ettei sitä ole kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaista julkaista tiemuseon julkaisuja -sarjassa. Raportit julkaistaan A4 -koossa graafisen ohjeiston mukaisesti.

Museotoiminnan tietopalvelutoimintaan kuuluvat edellä mainittujen kokoelmanhallintajärjestelmien ohella erilaisten tietokantojen ja hypermedioiden tuottaminen ja ylläpitäminen. Tällaisia ovat keskiaikaisten tie- ja siltamainintojen VIATICUM-tietokanta, siltabibliografia jne. Tietokannat ovat tielaitoksen ja muiden tutkijoiden vapaasti käytettävissä.

4 NÄYTTELYT

Tielaitoksen museaalinen näyttelytoiminta on keskitetty Mobilia tieliikenne-museoon. Tielaitos osallistuu Mobilia-näyttelyiden suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä museon muiden taustayhteisöjen sekä tieliikenteen muiden intressiryhmien kanssa. Suunnittelu- ja toteuttamisperiaatteisiin kuuluvat museaalisuus ja muunneltavuus. Näyttelyiden perusajatus on esittää kokonaisnäkemys maamme tieliikenteen historiasta. Perustoteutus säilyy useamman vuoden. Teema- ja erikoisnäyttelyillä kerrotaan tieliikenteen osa-alueiden vaiheista. Vuosittain uusitaan 10-20 % näyttelykohteista.

Mobilian näyttelypinta-ala on noin 2.200 m². Näyttelytilan yhteydessä on entisöintipaja. Museossa kävijöillä on mahdollisuus näyttelyyn tutustumisen ohessa seurata entisöintipajassa meneillään olevia entisöinti- ja restaurointitöitä.

Museon ulkoalueelle on siirretty tierakennukseen liittyviä museoituja työmaaparakkeja. Ulkoalueella esitellään myös suuria laitteita ja koneita.

Tielaitoksen historiaa voidaan esitellä erikseen sovitulla tavalla messuilla ja tapahtumissa. Resursseista riippuen voidaan osallistua myös maakunta- ja erikoismuseoiden näyttelyihin.

Paikallista tieliikenteen ja tienpidon historiaa voi esitellä tielaitoksen toimipisteissä. Oivallinen tapa muistuttaa henkilökuntaa ja asiakkaita laitoksen perinteistä on ripustaa vanhojen valokuvien kopioita yhteisiin tiloihin. Piirikonttoreilla ja suurimmissa toimitiloissa voi tiepiirin historiasta kertoa museohuoneessa tai perinnenurkkauksessa.

5 YHTEISTYÖ

Tielaitoksen museotoiminta on koko laitoksen yhteistyötä (*liite 7*). Museoyhdyshenkilöt, viestinnän museoasiantuntijat sekä muut museotyöhön osalliset suunnittelevat ja arvioivat museotoimintaa erityisillä neuvottelupäivillä.

Tielaitos on Mobilia-tieliikennemuseota ylläpitävän Vehoniemen Automuseosäätiön jäsen sekä osakkaana museokiinteistön omistavassa Kiinteistösaakeyhtiö Tieliikennemuseossa. Tielaitoksella on kaksi jäsentä säätiön hallituksessa. Säätiön muut jäsenet ovat Kangasalan kunta, autorekisterikeskus, puolustusvoimat sekä tie- ja liikennealan järjestöt ja harrastajat kuten Autoliitto r.y. ja Suomen Tieyhdistys r.y.

Tielaitos tekee yhteistyötä myös museoviraston, muiden museoiden sekä kulttuuriperintöä tallentavien ja tutkivien laitosten kanssa yhteisesti sovituissa puitteissa.

TIELAITOKSEN VIRSTANPYLVÄÄT

1799

Kuninkaallinen Suomen koskenperkausjohtokunta perustetaan

1840

Tie- ja vesikulkulaitosten johtokunta

1860

Tie- ja vesikulkulaitosten yllähallitus, jonka tehtävänä rautateiden, kanavien, siltojen, maanteiden, satamien ja lennätinlinjojen rakentaminen. Vesistöalueiden rajoja noudattava piirijako (6 piirikuntaa)

1918

Uusi tielaki. Yleisten teiden rakentaminen ja kunnossapito siirtyi valtiolle ja kunnille oltuaan sitä ennen lähinnä talonpoikaisväestön rasituksena

1922

Rautateiden rakentaminen siirretään valtionrautateille

1925

Tie- ja vesirakennushallitus. Uusi lääninjako noudattava piirijako. Ensimmäiset tiemestarit toimialueenaan koko lääni.

1946

Yleisten teiden kunnossapito kokonaan tie- ja vesirakennushallitukselle

1964

Tie- ja vesirakennuslaitos, johon kuului keskusvirastona tie- ja vesirakennushallitus sekä sen alaiset tie- ja vesirakennuspiirit

1972

Lentokenttäasiat siirtyivät ilmailuhallitukselle

1990

Tielaitos, jossa keskusvirastona tiehallitus ja sen alaiset tiepiirit. Vesitieasiat siirtyivät merenkulkuhallitukselle.

1993

Tiehallitus muuttuu tielaitoksen keskushallinnoksi ja palvelukeskuksiksi.

TIEMUSEOKOhteet

Uudenmaan tiepiiri

1. Fagervikin tie [Suuri Rantatie], Inkoo
2. Tuusulanjärven rantatie, Tuusula
3. Espoon kartanon silta, Espoo
4. Värnäsinsilta, Kirkkonummi
5. Myllysilta, Nurmijärvi
6. Tönnön silta, Orimattila

Turun tiepiiri

7. Vanhalinnan tie [Hämeen Härkätie], Lieto
8. Muntin silta, Taivassalo
9. Halikon vanha silta, Halikko
10. Lapijoen silta, Eurajoki
11. Tulkkilan silta, Kokemäki
12. Markkulan silta, Kihniö
13. Lankosken silta, Merikarvia

Hämeen tiepiiri

14. Porras-Renko -tie [Hämeen Härkätie], Loppi/Renko
15. Kuru-Ruovesi -tie [Peräkunnan tie], Ruovesi
16. Mierolan silta, Hattula
17. Alvettulan silta, Hauho
18. Aunessilta, Tampere

Kaakkois-Suomen tiepiiri

19. Tallimäki-Virojoki -tie [Suuri Rantatie], Vehkalahti/Virolahti
20. Niskapietilän tie, Ruokolahti/Rautjärvi
21. Savukosken silta, Pyhtää/Ruotsinpyhtää
22. Salmen silta, Vehkalahti/Hamina
23. Mullinkosken silta, Vehkalahti/Hamina
24. Keskikosken silta, Anjalankoski
25. Kuortti-Miekansalmi -tie [Suuri Savontie], Pertunmaa
26. Porrassalmentie, Mikkelin mlk
27. Enonkosken silta, Enonkoski
28. Virransalmen silta, Mäntyharju

Savo-Karjalan tiepiiri

29. Vornan tie, Eno
30. Haarajoen silta, Tuupovaara

31. Toholahti-Hankavesi -tie, Rautalampi
32. Nikkilänmäen tie, Leppävirta

Keski-Suomen tiepiiri

33. Viherin silta, Joutsa
34. Heinäjoen silta, Pihtipudas

Vaasan tiepiiri

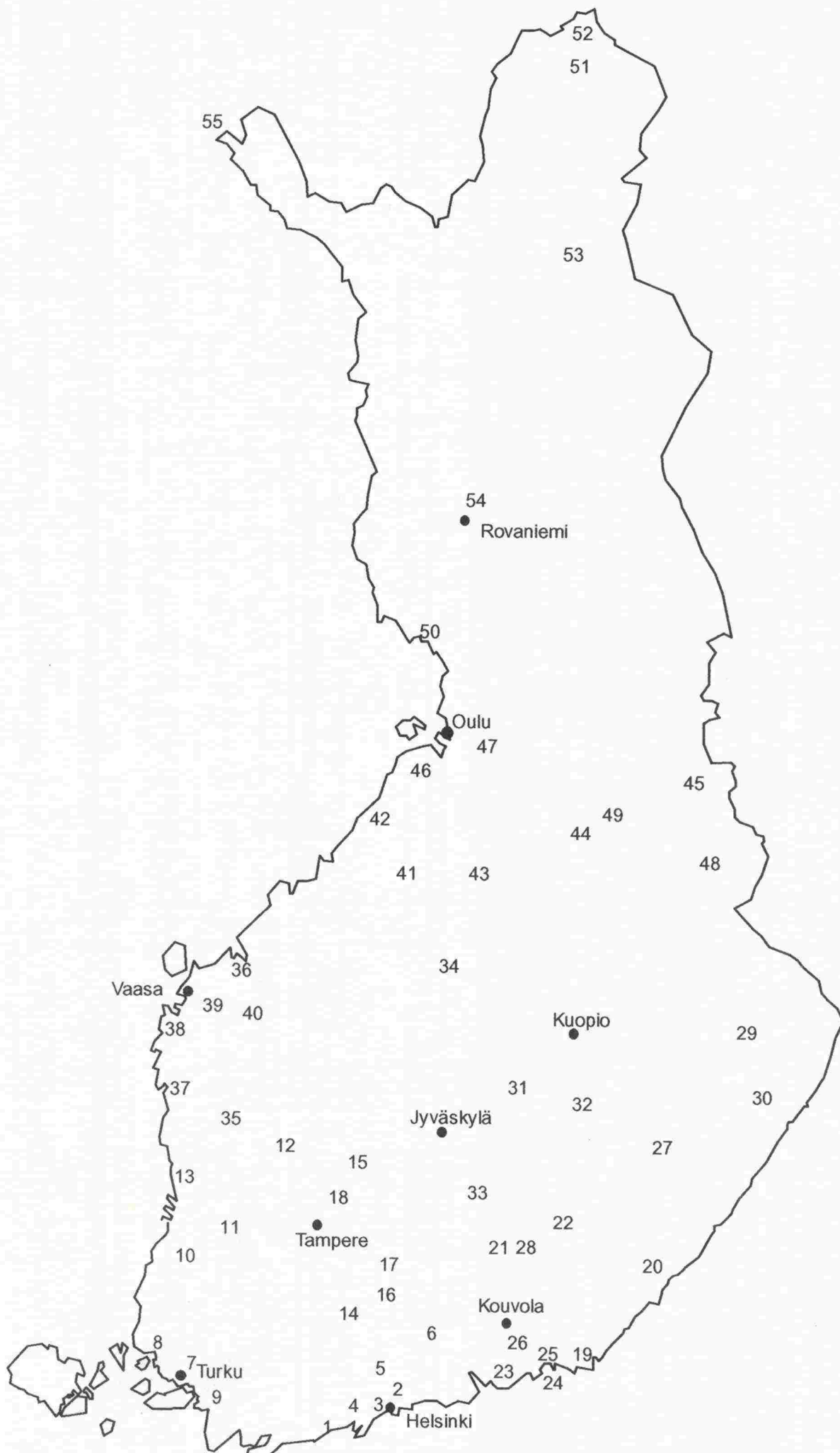
35. Kyrönkankaan kesätie, Kauhajoki
36. Minnestodsin tie, Oravainen
37. Närpes Nybro, Närpiö
38. Harrströmin silta, Korsnäs
39. Tuovilan silta, Mustasaari
40. Perttilän silta, Isokyrö.

Oulun tiepiiri

41. Savisilta, Ylivieska
42. Etelänkylän Isosilta, Pyhäjoki
43. Saviselkä-Piippola -tie, Kärsämäki/Piippola
44. Paltaniemen tie
45. Raatteen tie, Suomussalmi
46. Paltaniemen tie, Kajaani
47. Ponkilan silta, Muhos
48. Tervasalmen silta, Kuhmo
49. Möykkysenjoen silta, Ristijärvi

Lapin tiepiiri

50. Simonkylän tie, Simo
51. Utsjoen postipolku, Utsjoki
52. Nivajoki-Alajalve -tie, Utsjoki
53. Magneettimäki
54. Saarenputaan silta, Rovaniemen mlk
55. Ahdaskurun silta, Enontekiö

ESINEKORTTI

TIEMUSEO

LUETTELOKORTTI

Numero	Pilri numero	Ajoitus, valmistusaika
Nimitys		Valmistuspaikka
Erikoisnimitys		Valmistaja
Aines ja tekniikka		
Käyttöpaikka		
Käyttäjä		
Mitat		
Kuvaus		
Kunto, kunnostustoimenpiteet		
Hankintatiedot		
Liitteet		
Luettelointiaika ja luetteloiija		

VALOKUVA-ARKISTOKORTTI

Kymen tiepiirin kuva-arkisto

KUVANUMERO 05/ 804 (1KPL

K U V A T I E T O J E N T A L L E T U S

KUVAUSAIKA: . 1920 - . 1929

HÄVITETÄÄN VUONNA: --

LAJI: MV-PAP+N KOKO:18*24

KUVAAJA: ANTTI WILLANEN

OIKEUDET:

ASIAKIRJA:

KUVAN TALLETUS: ARKISTO

NEGAN TALLETUS: ARKISTO

HUOMAUTUKSIA: ALKUP.KUVAN OMISTAA A.ARPONEN

LAINASSA: (K=Kyllä) E

AIHETYYPPI: TYÖ

PAIKKAKUNTA: VIIPURIN MLK

AIHE: HIIRENSILLAN RAKENNUSTYÖMÄÄ VIIPURI-IMATRA MAANTIELLÄ 1920-L

HENKILÖT:

TIENRO/-OSANRO: . .

TOIMLUOKKA: LISÄTIETOJA? E

TIEDOT OK? K

***** MERKITSE K U V A N R O K U V A A N ! ! ! *****

PERINNEAINEISTON KERUU

1 Aineiston keruu

1.1 Valmistautuminen

Keruuseen valmistaudutaan tutustumalla tallennettavaan ilmiöön kirjallisuuden ja arkistolähteiden avulla. Tämän jälkeen tehdään haastateltavien henkilöiden tai kuvattavien menetelmien valinta. Haastateltaviksi valitaan eri alojen työntekijöitä tiemiehestä tiejohtajaan. Työmenetelmät pyritään kuvaamaan mahdollisimman laaja-alaisesti. Toisaalta on muistettava rajalliset resurssit. Kaikkien mielenkiintoisten henkilöiden haastattelemisen tai menetelmien tallentaminen olisi tärkeää, mutta valitettavan usein käytännössä mahdotonta.

Kun kerättävä perinnealue on valittu, ryhdytään kysymysten ja teemojen suunnittelemiseen. Haastattelusta laaditaan haastattelusuunnitelma eli valitaan kysymykset ja teemat sekä haastateltavat. Kysymykset on syytä laatia niin, että kaikille haastatelluille on joukko yhteisiä kysymyksiä ja joukko soveltaen kysyttäviä kysymyksiä. Vastaavasti kuvattavasta työmenetelmästä tehdään kuvaussuunnitelma, jossa valitaan vuodenajat, suunnitellaan itse menetelmän kuvaaminen ja mahdolliset täydentävät haastattelut jne.

Perinneaineisto sisältää usein sellaisia asioita, joista ei ole minkäänlaista merkkiä asiakirjoissa. Haastattelujen ja kyselyiden avulla selviää usein myös asioiden taustoja, käytännön vaikeuksia ja ristiriitoja sekä keinoja, joilla asiat todellisuudessa ratkaistiin. Yksityiskohtien tarkistaminen on epäoleellista perinneaineiston keruussa, sillä haastateltavan **kokemukset** voivat olla tosia vaikka hänen niille antamansa **selitys** olisikin väärä.

Keruuseen on aina varattava runsaasti aikaa. Haastatteluun kuluu vähintään yksi työpäivä, työmenetelmän kuvaaminen voi vaatia useita kuvauskertoja vuoden mittaan. Haastateltaville/kuvattaville on myös varattava mahdollisuus esittää **kerättävän teeman** kannalta tärkeitä pitämiään seikkoja.

1.2 Aineiston jälkikäsittely

Keruuaineisto käsitellään mahdollisimman nopeasti. Tällöin haastatteluja/kuvauksia voidaan täydentää heti ja korjata havaitut puutteet. Nauhoitetut haastattelut puretaan paperille. Mahdolliset valokuvat (haastateltavan kuva, haastateltavan mahdolliset luovuttamat valokuvat tms.) arkistoidaan kaikki ne tietoiheen. Videot editoidaan ja niistä otetaan varmuuskopiot. Jälkikäsittelystä vastaa keruun teettäjä.

Keruuseen osallisia henkilöitä, haastateltuja, kuva-aineistoa tai muita tietoja luovuttaneita on aina muistettava kiittää. Mikäli haastattelua tai kuva-aineistoa käytetään jossain julkaisussa, annetaan siitä kappale haastatellulle tai aineistoa luovuttaneelle. Jos ääni- tai kuvatallenne esitetään radiossa tai televisiossa, ilmoitetaan siitä etukäteen asianomaisille.

2 Jatkuvasti ajankohtaiset keruuaiheet

Tielaitoksen perinneaineistoa kerätään historia- ja perinneprojekteissa. Näiden rinnalla on joukko jatkuvasti ajankohtaisia keruuaiheita, joita museoyhdyshenkilöt voivat koota vanhoista työmenetelmistä luopumisen tai henkilöstön eläkkeellejäämisen yhteydessä. Tällaisia teemoja ovat

2.1 Tienrakennuksen muuttuminen

- piiri-insinöörin konttorista tulosvastuulliseksi virastoksi
- tekniikan tulo ja merkitys eli lapiotyöstä koneen kahvaan
- koneet ja laitteet sekä niiden käyttö
- työllisyysmäärärahoista varsinaisiin tienrakennusmäärärahoihin

2.2 Tienrakennuksesta päättäminen

- tienrakennus ja tienpito yhteiskunta- ja aluepolitiikan osana eli erilaisten intressien kohtaaminen
- valtion, kunnan, aluepolitiikan, maanomistajien, urakoitsijoiden, talouselämän jne. rooli

2.3 Tienpidon kehittyminen

- vaatimukset tien kunnolle ja tienparannustyöt, lumenaurauksesta liukaudentorjuntaan, tekniikka, kalusto
- lossien korvaaminen silloilla

2.4 Työn (ammattien toimenkuvan) muuttuminen

- miten tehtiin ennen, miten sitten ja nyt?
- mikä oli tehtävä ja työ? miten se hoidettiin?
- päätösvalta, rahankäyttö ja vastuu?

2.5 Siirtotyömaat ja rakennustyömaat

- perustaminen, työnjohto ja valvonta
- työväki ja sen olot
- työ- ja junntalaulut

2.6 Sota-aika

- tienhoitokomppanijat ja muut ammattikomppanijat
- sota-ajan tienpito kotirintamalla

TIEMUSEON JA MUUT TIELAITOKSEN MUSEOTOIMINTAAN LIITTYVÄT JULKAISUT

Tiemuseotoimikunnan julkaisuja:

Koponen, Kyösti, *Maantiesiltakannan kehitys Suomessa*. Helsinki 1983.

Tiemuseon julkaisuja:

1. Masonen, Jaakko, *"Peräkunnan tie". Kurun-Ruoveden tien historia*. Tampere 1985.
2. Sälejoki-Hiekkanen, Leena, Heinonen, Jaakko, Virpimaa, Rismo (toim.), *Tie yhdistää*. Helsinki 1986.
3. Hujanen, Erkki, *Heinäjoen silta Pihtiputaalla*. Helsinki 1987.
4. Masonen, Jaakko, *Hämeen Härkätie. Synty ja varhaisvaiheet. Varhainen maaliikenne arkeologisenä ja historiallisena tutkimuskohteena*. Helsinki 1989.
5. Levä, Kimmo, *Lumiaura-Snöplogen. Koneellisen talvikunnossapidon historia. Det maskinella vinterunderhållets historia*. Jyväskylä 1992.
6. Antila, Kimmo, *Nelostie Keski-Suomessa. Talvitiestä eurooppatieksi. Tutkimus itsenäisyyden ajan valtatie tienpidosta ja tieliikenteestä*. Jyväskylä 1992.
7. Salminen, Tapio, *Suuri Rantatie. Stora Strandvägen*. Helsinki 1993.
8. Haavisto, Timo, *Kainuun Kekkostiet*. Kajaani 1993.
9. Antila, Kimmo, *Pietarin ja Viipurin teillä. Maantieliikenne ja tienpito Kaakkois-Suomessa 1812-1950*. Jyväskylä 1994.
10. Vikström, Matts, *Skärgårdsvägen i Åboland - Turunmaan Saaristotie*. Vaasa 1994.

Tiemuseon raportteja:

- 1/1992. Salminen, Tapio, *Suuren Rantatien inventointi 1991. Inventointikertomuksen yhteenvetoraportti*.
- 1/1993. Levä, Kimmo, *Virastosta liikelaitokseksi, virkamiehestä johtajaksi. Tielaitoksen johtaminen 1960-luvulta 1990-luvulle*.
- 2/1993. Nenonen, Marko, *Tietöissä siirtotyömaalla. Tienrakennus ja sosiaaliset olot työttömyystyömailla 1945-1967*.
- 3/1993. Peltola, Jarmo, *Kiskoilta asfaltille. Maaliikennemuotojen kehitys Suomessa vuosina 1945-1993*.

4/1993. Salminen, Tapio, *Huovintie Satakunnassa. Oripään ja Ulvilan välisen keskiaikaisen maantien linjaus ja sen muutokset uudella ajalla.*

1/1994. Masonen, Jaakko, *Tielaitoksen museotoiminta.*

Muut julkaisut:

Alanko, Ilmari, *Keski-Suomen tie- ja vesirakennuspiiri 1948-1978. Piirin ja sen edeltäjän vaiheita. Keski-Suomen tie- ja vesirakennuspiiri. Jyväskylä 1979.*

Anttonen, Maire, *Valtakunnalliset tiemuseokohteet Kainuussa. Kainuun tie- ja vesirakennuspiiri. Kajaani 1986.*

Hiltunen, Eino, *Tienpitoa Uudellamaalla. Tienpitoa vuoteen 1920. Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri 1920-1985. Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri. Helsinki 1987.*

-----, *Viisi tiemiestä. Uudenmaan tiepiirin piiri-insinöörit 1920-1979. Uudenmaan tiepiirin liikunta- ja virkistystoiminnan tuki ry. Helsinki 1990.*

-----, *Tammisaaren tiemestaripiiri 1928-1990. Ekenäs vägmästdistrikt 1928-1990. Helsinki 1993.*

Hiltunen, Petri, *Tuusulan rantatie Ruotsin vallan aikana. Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri. Helsinki 1988.*

Hujanen, Erkki, *Ratsupolusta Rantaväylään. Keski-Suomen tie- ja vesirakennuspiiri. Jyväskylä 1989.*

Kaukamaa, L. I., *Tie- ja vesirakennushallitus 1816-1941. Katsaus viraston kehitykseen ja sen suorittamiin tärkeimpiin töihin.*

Laitinen, Pertti, *Tiemiehen taival. Suonenjoen tiemestaripiiri 1928-1988. Kuopion tie- ja vesirakennuspiiri, Rautalammin kunta, Suonenjoen kaupunki. Suonenjoki 1988.*

Masonen, Jaakko, Hakkarainen, Mika, Lehtonen Anita, Salminen Tapio, *Suuri Postitie Varsinais-Suomessa. Varsinais-Suomen seutukaavaliitto. Turku 1990.*

Masonen, Jaakko, Hänninen, Mauno, *Hämeen tiepiirin historia. Käräyteistä tiepolitiikkaan. Hämeen tiepiiri. Tampere 1991.*

Oulun tie- ja vesirakennuspiirin historiikki. [Oulu 1985].

Rankamo, Risto, Vornanen, Rauni, *TVL:n 175 vuotta. Tie- ja vesirakennuslaitoksen historiikki vuosilta 1799-1974. Tie- ja vesirakennushallitus. Helsinki 1974.*

Suomen teiden historia I-II. Tie- ja vesirakennushallitus ja Suomen Tieyhdistys. Helsinki 1974, 1977.

Suviranta, Tero, *Piiri pieni pyörii. TVH:n Karjalan/TVL:n Pohjois-Karjalan piiri 1925-1975. Pohjois-Karjalan tie- ja vesirakennuspiiri. Joensuu 1975.*

-----, *TVH:n takaseinän miehet Mauritz Klingsporista Martti Niskalaan. Tie- ja vesirakennushallitus. Helsinki 1986.*

Vaasan tie- ja vesirakennuspiiri 1860-1960. Vaasan tie- ja vesirakennuspiiri. Vaasa 1960.

Vaasan tie- ja vesirakennuspiiri 125 vuotta - Vasa väg- och vattenbyggnadsdistrikt 125 år. Vaasa 1985.

MUSEOYHTEISTYÖ TIELAITOKSESSA

TIELAITOS		
TIEPIIRIT Museotoiminta	KESKUSHALLINTO Viestintä Museotoiminta	PALVELUKESKUKSET
KOKOELMIEN VALVONTA <ul style="list-style-type: none">- esineistön kartuttaminen ja valvonta- museoteiden ja -siltojen hoito ja valvonta- uusien museotie- ja silta-aloitteiden käsittely- perinneaineiston keruu	KOKOELMIEN HALLINTA <ul style="list-style-type: none">- esineistö- museokohteet- perinneaineisto	Keskushallinnon museotoiminta ohjaa ja tukee palvelukeskusten museoprojekteja erikseen sovittavin sopimuksin.
TUTKIMUS <ul style="list-style-type: none">- projektialoitteet- ohjausryhmät- tutkimukset	TUTKIMUS <ul style="list-style-type: none">- ohjelmointi ja koordinointi- projektisuunnittelu- toteutus- julkaisu- ja tiedotustoiminta- tietopalvelu	
NÄYTTELYT <ul style="list-style-type: none">- tiepiirien näyttelytoiminta- yhteisnäyttelyt- Mobilianäyttelyihin osallistuminen	NÄYTTELYT <ul style="list-style-type: none">- ohjelmointi- Mobilianäyttelyihin osallistuminen- yhteisnäyttelyt	
TIEMUSEOYHTEISTYÖ <ul style="list-style-type: none">- museoviestintä- yhteistyö maakunta- ja paikallismuseoiden kanssa	TIEMUSEOYHTEISTYÖ <ul style="list-style-type: none">- tiepiirien tukeminen- Mobilian tukeminen- valtakunnalliseen museo-yhteistyöhön osallistuminen- viestintä- kansainvälinen toiminta	

TIEMUSEON JULKAISUJA

- 1 Masonen, Jaakko: "Peräkunnan tie". Kurun - Ruoveden tien historia. Tampere 1985.
- 2 Sälejoki-Hiekkanen Leena, Heinonen, Jaakko ja Virpimaa, Rismo (toim.): Tie yhdistää. Helsinki 1986.
- 3 Hujanen, Erkki: Heinäjoen silta Pihtiputaalla. Helsinki 1987.
- 4 Masonen, Jaakko: Hämeen Härkätie. Synty ja varhaisvaiheet. Varhainen maaliikenne arkeologisena ja historiallisena tutkimuskohteena. Helsinki 1989.
- 5 Levä, Kimmo: Lumiaura - Snöplogen. Koneellisen talvikunnossapidon historia, Det maskinella vinterunderhållets historia. Jyväskylä 1992.
- 6 Antila, Kimmo: Nelostie Keski-Suomessa. Talvitiestä eurooppatieksi. Tutkimus itsenäisyyden ajan valtatie tienpidosta ja tie liikenteestä. Jyväskylä 1992.
- 7 Salminen, Tapio: Suuri Rantatie - Stora Strandvägen. Helsinki 1993
- 8 Haavisto, Timo: Kainuun Kekkostiet. Kajaani 1993
- 9 Antila, Kimmo: Pietarin ja Viipurin teillä. Maantieliikenne ja tienpito Kaakkois-Suomessa 1812-1950. Jyväskylä 1994
- 10 Vikström, Matts: Skärgårdsvägen i Åboland - Turunmaan Saaristotie. Vaasa 1994

TIEMUSEON RAPORTTEJA

- 1/1992 Salminen, Tapio: Suuren Rantatien inventointi 1991. Inventointikertomuksen yhteenvetoraportti.
- 1/1993 Levä, Kimmo: Virastosta liikelaitokseksi, virkamiehestä johtajaksi. Tielaitoksen johtaminen 1960-luvulta 1990-luvulle. TIEL 6000001
- 2/1993 Nenonen, Marko: Tietöissä siirtotyömaalla. Tienrakennus ja sosiaaliset olot työttömyystyömailla 1945-1967. TIEL 6000002
- 3/1993 Peltola, Jarmo: Kiskoilta asfaltille. Maaliikennemuotojen kehitys Suomessa vuosina 1945-1993. TIEL 6000003
- 4/1993 Salminen, Tapio: Huovintie Satakunnassa. Oripään ja Ulvilan välisen keskiaikaisen maantien linjaus ja sen muutokset uudella ajalla. Satakuntaliitto. Sarja A:210
- 1/1994 Masonen, Jaakko: Tielaitoksen museotoiminta. TIEL 6000004

ISSN 1236-5262
ISBN 951-47-8778-1
TIEL 6000004